

INDUSTRIA DE APĂRARE - OPȚIUNE STRATEGICĂ

DEFENSE INDUSTRY - STRATEGIC OPTION

*Viceamiral (r) prof .univ.dr. ing. Ion Alexandru Plaviciosu**

Rezumat: În articol se tratează necesitatea obiectivă de reactivare și modernizare a industriei naționale de apărare căreia trebuie să i se acorde valență strategică de către conducerea politică și militară a țării. Se evidențiază necesitatea dotării cu tehnică de luptă atât pentru îndeplinirea misiunilor derivate din statutul țării noastre ca membră a NATO, cât și pentru asigurarea la nivel național a cerințelor de operabilitate.

Cuvinte cheie: industrie de apărare, opțiune strategică, arme, producție specială, tehnică de luptă.

Abstract: The article deals with the objective need to reactivate and modernize the national defense industry which must be given strategic value by the political and military leadership of the country. The essential issue highlighted is the need to equip our forces with combat technique both for the accomplishment of the missions derived from our country's NATO Member status, and for the assurance of the operability requirements at national level.

Keywords: defense industry, strategic option, weapons, special production, fighting technique.

În prezent, cum lesne se poate observa, în întreaga lume au loc importante mutații din punct de vedere economic, social, tehnologic, și militar. State puternice, SUA, China, Rusia, la care se adaugă U.E. și în viitor, probabil, țări cu potențial ca India sau Brazilia, caută să-și impună interesele și dominația la nivel planetar, să-și lărgească sferele de influență, să-și permanentizeze și stabilizeze accesul la resurse, să se poziționeze față

* Membru titular al Secției de Științe Militare din Academia Oamenilor de Știință din România, alexplavion@yahoo.com

de amenințările climatice sau teroriste și față de traficul ilegal de armament, droguri sau persoane.

Într-o lume în permanentă mișcare statele mici și mijlocii trebuie să-și definească cu înțelepciune politica de apărare și de alianțe în vederea protecției teritoriului și unității naționale, în contextul unor posibile acțiuni ale unor forțe exterioare.¹

Printre factorii care potențează puterea militară: factorul uman, pregătirea și motivarea luptătorilor, potențialul economic al țării cu accent pe industria de apărare, organizarea teritoriului și pregătirea populației pentru mobilizare, asigurarea din timp a rezervei de mobilizare etc., o pondere importantă o au tehnica de luptă din dotarea armatei și tehnologiile aflate la dispoziția forțelor luptătoare.

Deținerea unor echipamente și tehnică de luptă performante, care să asigure descurajarea eventualilor agresori și realizarea în câmpul de luptă a unor caracteristici superioare privind efectul la țintă, creșterea preciziei de descoperire, identificare, selecționare a țintei și a probabilității de anihilare a acesteia, mărirea distanței de lovire, protecția trupelor proprii, sunt condiții determinante pentru toate categoriile de forțe armate.

Pe măsura diversificării câmpului de acțiune militară, în aer, în apă, terestru și mai nou, în spațial virtual și spațial cosmic, problemele care se pun privind tehnica și tehnologia militară devin tot mai complexe.

A fi în rând cu realizările de ultima oră în acest domeniu este practic imposibil pentru țările mici și mijlocii, cu potențial economic redus, în comparație cu marile puteri, reclamând cheltuieli de resurse materiale, umane și financiare pe care acestea nu și le pot permite.

Problema are o rezolvare parțială prin afilierea la blocurile militare de tip NATO, care realizează o protecție militară credibilă, prin descurajarea

¹ Acest lucru se poate face pe baza unei doctrine militare atent elaborată, care să constituie suportul ideatic pentru stabilirea misiunilor armatei naționale legate nu numai de apartenența la NATO ci având în vedere și potențialele amenințări din spațiul geografic adiacent. Doctrina militară națională, fundamentată pe un ansamblu unitar și coerent de idei, concepte și structuri organizatorice, implicate în conducerea luptei armate, trebuie să se adreseze atât forțelor armate cât și ansamblului societății, deoarece războiul este ceva mai mult decât lupta armată, este un fenomen complex care, indiferent de mijloacele pe care le implică, trebuie să antreneze întregul potențial organizatoric, economic, social, financiar, demografic, geografic și diplomatic al întregii societăți.

potențialilor adversari, dar cu o contribuție financiară proporțională cu bugetele fiecărei țări care face parte din alianță.

În acest context, capacitatea militară a fiecărei țări se subsumează capacității generale a NATO destinată îndeplinirii, prin interoperabilitate, a obiectivelor politice și militare ale Alianței. Realizarea unor capacități operative naționale destinate asigurării unor misiuni derivate din necesitățile stipulate în doctrina militară națională sau în strategiile naționale privind apărarea, ordinea publică și siguranța națională, care nu intră în sfera de interese ale NATO, rămâne la decizia fiecărei țări

NATO garantează protecția statelor participante, printr-o acțiune comună la nivelul întregii structuri militare, în cazul în care unul din statele membre este atacat de o forță din afara organizației. NATO nu se amestecă în disputele locale sau regionale dintre țările participante.

Necesitatea existenței unei forțe de descurajare la nivel național, nelegată de NATO, rezultă și din analiza unor prevederi din statutul Alianței. Astfel, referitor la activarea art. 5 din statut, sunt unele aspecte care trebuie avute în vedere. Administrația Trump promovează o politică de dezangajare a americanilor în conflictele în care nu sunt direct angajați/interesați; președintele Donald Trump a afirmat public că SUA nu mai sunt dispuse să-și trimită tinerii să lupte și să moară în țări de care uneori nici nu au auzit. Pe de altă parte decizia de intervenție a NATO în cazul unui conflict armat, se ia după o procedura birocratică complicată, care poate dura zile, timp în care potențialul agresor își consolidează poziția. Deciziile de intervenție sunt deasemenea condiționate de către americani de modul în care au fost îndeplinite recomandările de alocare, pentru nevoile armatei, a 2% din PIB-ul țării respective.

Privind țara noastră, în domeniul dotării armatei se conturează două căi principale:

- Dotări compatibile cu tehnica de luptă, agreată în NATO, care să asigure interoperabilitatea și să satisfacă cerințele misiunilor de securitate alocate României în cadrul misiunii generale a Alianței;

- Dotări specifice, nelegate de participarea la NATO, destinate îndeplinirii misiunilor operative ale armatei rezultate din strategia națională de apărare sau doctrina națională, după caz. Aceste dotări trebuie să permită îndeplinirea misiunilor consecință a faptului că peisajul economic, politic și social, intern și cel din zona adiacentă țării noastre, este instabil, fiind

marcat de creșterea amenințărilor asimetrice, migrația ilegală, creșterea infracțiunilor transfrontaliere legate de traficul de persoane, armament și substanțe interzise, sărăcirea populației, corupția generalizată, șomaj, pierderea speranței, amenințările extremiste și iredentiste și mai nou, pandemia generată de coronavirus.

Înzestrarea cu tehnică de luptă , atât pentru asigurarea misiunilor care revin țării noastre în cadrul NATO, cât și pentru descurajarea intervențiilor locale armate ale unor vecini neprieteni, se poate face prin cumpărarea directă de la producători externi, cu costuri mari de achiziție și exploatare și cu condiționarea, pentru produsele complexe, asigurării logistice pe durată de viață a produselor, sau prin dezvoltarea capacităților proprii de producție specială pentru categoriile de tehnică pentru care există expertiză, bază materială și umană și capacitate de producție.

După încheierea Războiului Rece politica în domeniul realizării tehnicii de luptă a cunoscut un moment de cotitură. Au fost voci care au susținut că menținerea unei industrii specializate în realizarea tehnicii militare este un lux costisitor și inutil fiind și o consecință a declinului bazei industriale în acest domeniu. Pe de altă parte, s-a apreciat că, în noul context, în loc să se convertească, în caz de necesitate, producția întreprinderilor civile în fabricația de blindate, aeronave, nave de luptă, mijloace artileristice etc., este mai înțelept să se mențină la un nivel ridicat industria proprie de apărare capabilă să fie în permanență gata să răspundă eventualelor amenințări.

Istoria recentă a evidențiat suficiente conflicte mai mult sau mai puțin înghețate în zona geografică a țării noastre, care nu intră în interesul de acțiune al Alianței: iredentismul maghiar și apropierea conducerii de la Budapesta de Moscova și mai nou, de Belgrad, acțiunile neprietenești ale Ucrainei față de țara noastră, întărirea legăturilor dintre Bulgaria și Serbia cu Federația Rusă, schimbarea raportului de forțe în Marea Neagră în favoarea Rusiei, în special după anexarea Peninsulei Crimeea, fără că această zonă să fie de interes strategic pentru NATO și SUA, politica duplicitară a Turciei etc.

În decursul istoriei zbuciumate a poporului român au fost dese situațiile, cu referire mai ales la cele două războaie mondiale, în care armata națională, slab dotată și instruită, a trebuit să facă față unor inamici mult mai

bine dotați și instruiți, victoriile obținute în luptă fiind mai degrabă rezultatul eroismului și spiritului de jertfă ale soldatului român.

În aceste condiții complexe, preocuparea pentru modernizarea dotării armatei trebuie să fie o prioritate care nu mai trebuie demonstrată.²

Din păcate România, o țară săracă, printre cele mai sărace din Europa, nu are resursele economice pentru a realiza, la nivel satisfăcător și într-o perioadă scurtă de timp, dotările necesare pentru interoperabilitate și operabilitate.

Integrarea României în NATO a creat perspectivele modernizării armatei care trebuia să devină competitivă, modernă, dotată cu tehnică de luptă conform standardelor Alianței, cu un nivel de pregătire, reacție rapidă și capacitate de intervenție, în măsură să facă față pretențiilor și nevoilor NATO.

În realitate, deși s-au scurs 30 de ani de la ieșirea României din sistemul comunist și peste 13 ani de la admiterea țării noastre în NATO, lipsa unei gândiri strategice prospective privind puterea militară a României și a unor planuri clare și eficiente în acest domeniu, deprecierea permanentă a potențialului economic și a resursei umane, exacerbarea luptei politice centrată pe interese personale și de grup au condus la scăderea continuă a puterii militare a țării, aflată pe locul 17 în lume în 1989, până pe locul 39 în prezent.³

² Vasile Rudeanu în „Apărarea noastră națională și bogățiile României întregite” (1936) explica: „Un popor care nu găsește înlăuntrul fruntărilor sale armamentul, muniția și mijloacele de luptă impuse prin caracterul și durata unui război și este nevoit, la un moment dat, pentru a-și apăra integritatea și libertatea națională, să le cerșească la alt stat, acel popor va fi de fapt într-un astfel de moment, la dispoziția statului furnizor. Trebuie să se înțeleagă fără nicio îndărătnicie că o țară nu poate vorbi de o deplină suveranitate națională dacă nu dispune de un potențial național de război”. R. Dinulescu în „Armata Modernă” (1936), afirma că o armată puternică modernă presupune existența unei industrii foarte dezvoltate care să satisfacă cerințele foarte numeroase ale războiului modern(...) o țară cu resurse limitate lipsită de o industrie suficient de dezvoltată, va rămâne mai apoi în această privință. Chiar dacă un asemenea stat ar avea oameni mulți își va baza organizarea militară pe număr și nu pe calitate.

³ Conform publicației *Global Fire Power*, specializată în cotearea puterilor militare, prin analizarea ponderată a 50 de factori determinanți, pe primele locuri se află, în ordine, SUA, Rusia și China, cu coeficienții de ierarhizare respectiv 0,0615, 0,0639, 0,673. România ocupă locul 39, având punctaj zero la submarine, elicoptere de atac și artilerie autopropulsată.

După 1990 reforma organismului militar , în lipsa unui model conceptual și operațional, bazat pe opțiuni strategice clare, susținute de resursele financiare necesare, a cunoscut o succesiune nefericită de organizări și experimentări, cu rezultate adeseori în afara scopului propus, cu accent pe compatibilizarea structurilor organizatorice cu cele ale Alianței și mai puțin pe menținerea la nivel ridicat a operativității armatei prin dotarea cu tehnică de luptă modernă. Acest fapt a condus la derularea unei „reformate a începuturilor repetate”, la risipă de resurse materiale, umane și financiare, privilegiindu-se obsesia schimbării cu orice preț și nu un rezultat al unei concepții de reformă fundamentată pe criteriile eficienței și performanței. În acest cadru controlul civil al armatei a virat către conducerea civilă a armatei cu rezultate păgubitoare în funcționarea de ansamblu a organismului militar. Ministerul Apărării Naționale a „beneficiat” de o politizare excesivă, de miniștri deseori incompetenți, fără cunoștințe în domeniu, care și-au promovat, în poziții cheie în minister, prietenii politici, rudele sau amantele, acțiuni care au afectat capacitatea armatei de a-și îndeplini misiunile de protejare a intereselor statului și cetățenilor, de a reprezenta o forță de descurajare pentru amenințările externe și de a răspunde exigențelor derivate din apartenența țării noastre la NATO.

La cele de mai sus și-au manifestat influența sinergică negativă și alți factori:

- lipsa unui program elaborat, multianual, care să permită dotarea, în timp, cu eforturi financiare bine cumpănite, cu echipamentele și tehnica de luptă necesare;

- presiunea uriașă a producătorilor vestici de echipamente militare, facilitată și de interesele meschine ale unor politicieni și decidenți locali care a condus, în unele cazuri, la achiziționarea de tehnică supraevaluată, adeseori la mâna a doua, din generații mai vechi, cu performanțe scăzute în câmpul tactic, fără condiții de offset și care nu corespundeau în totalitate specificațiilor tehnice rezultate din îndeplinirea nevoilor misiunilor; rezultatul privind capacitatea operativă a armatei a fost diminuarea drastică a acesteia cu până la 50-60%.

- insuficiența valorificare a poziției geostrategice a țării noastre, aflată la granița de est a NATO, în măsură să obțină din partea partenerilor bogați și puternici ai Alianței sprijin logistic, cooperare în producția unor categorii

de tehnică în care țara noastră are o expertiză evidentă, aranjamente financiare mai bune în achizițiile de armamente și tehnică de luptă.

Și această expertiză a existat. Astfel înainte de 1989, în perioada anilor '70 și '80, în condițiile în care Uniunea Sovietică a limitat drastic exportul de tehnică militară în România, ca urmare a unei politici de relativă independență a Bucureștiului față de Moscova, reducând de asemenea substanțial asigurarea pieselor de schimb necesare exploatarea tehnicii importată în timp de țara noastră, a apărut necesitatea creării și dezvoltării unor capacități de producție pentru tehnica militară destinată dotării armatei și menținerii la un nivel acceptabil a capacității operative a acesteia.

Ca urmare a investițiilor masive în sectorul industriei de apărare s-a creat o puternică infrastructura de cercetare-dezvoltare și producție în acest domeniu cu un efectiv angajat în producție de peste 140.000 de salariați și cca 8000 de persoane angajate în sectorul de cercetare-dezvoltare, cercetători, proiectanți și tehnologi. În mod organic cercetarea științifică în domeniu a fost subsumată cerințelor operative ale industriei de apărare fiind chemată să elaboreze noi categorii de tehnică militară cu un grad cât mai înalt de integrare în țară. Rezultatele cercetării au vizat atât crearea de tehnică în concepție proprie cât și adaptarea unor licențe de fabricație achiziționate din exterior sau copierea unor modele de referință.

Industria națională de apărare a permis, în perioada respectivă, acoperirea aproape integrală a necesarului armatei române în armament de artilerie de câmp și antiaeriană, armament individual, munițiile aferente, blindate pe roți și șenile pentru infanterie și vânătorii de munte, tehnică de geniu, elicoptere militare, avioane de luptă și antrenament, nave militare de luptă și asigurare logistică, moderne, dotate cu mijloace de descoperire și atac al submarinelor, echipamente complexe dotate cu senzori în infraroșu, radar și laser, pentru descoperirea, clasificarea și atacul țintelor terestre navale și aeriene, stații radio, radio releu, echipamente de telefonie, sisteme de protecție prin criptare a comunicațiilor. Aceste realizări au permis că peste 85% din necesarul de dotare al armatei să fie realizat în țară asigurându-se totodată și importante disponibilități pentru export în special în armament individual, piese de artilerie și muniția aferentă. S-a apelat la importuri pentru sistemele de radiolocație necesare apărării antiaeriene a teritoriului, avioane de vânătoare, avionică necesară echipării avioanelor din

producția internă, tunuri navale automate cu centralele de tragere aferente precum și o parte din armele sub apă necesare Marinei Militare.

Accesul limitat al cercetătorilor români la documentații și surse de informare avansate și diverse a condus la realizarea, în general, a unor echipamente de inspirație sovietică care, cu excepția tehnologiilor spațiale și nucleare, nu folosea elemente de microelectronică subtile și înalt performante, senzori, microprocesoare, dispozitive optoelectronice și alte asemenea, realizau o tehnică cu greutate și gabarite mari și consumuri energetice și de resurse, prohibitive.

Cu toate lipsurile enunțate, tehnica produsă în perioada respectivă a satisfăcut necesitățile de instruire a efectivelor însă cu servituți privind fiabilitatea, mentenanța și disponibilitatea și cu consumuri mari de resurse materiale, umane și energetice pentru asigurarea operativității.

Deși o parte din clasa politică a înțeles necesitatea strategică a unui sector industrial puternic în domeniul apărării, acțiunile concrete în întâmpinarea acestui obiectiv fie sunt lente fie lipsesc.

Trebuie înțeles faptul că tehnica și tehnologia militară reprezintă domenii de vârf ale industriei înglobând, de regulă, cele mai noi realizări și cunoștințe în domeniul științific și tehnologic.

Realizarea de armamente și de echipamente și tehnică militară de luptă presupune un efort organizatoric important care trebuie să fie susținut financiar de către instituțiile statului cu atribuții în acest domeniu.

Trebuie evidențiat faptul că produsele de tehnică militară trebuie să fie conforme cu specificațiile tehnice, să aibă o fiabilitate înaltă, să aibă costuri de fabricație, exploatare și întreținere reduse, să asigure protecția efectivelor luptătoare; orice depreciere a acestor parametri este de natură să provoace mari daune militarilor în câmpul tactic și să afecteze îndeplinirea misiunilor acestora.

Asimilarea în fabricație a unui produs de tehnică militară în concepție proprie sau prin prelucrarea unor licențe, presupune, pe lângă eforturile financiare și umane necesare, un parcurs complex, îndelungat în timp și este de dorit să se desfășoare în timp de pace, nu sub presiunea accentuată existentă în timpul operațiunilor de război.

Pentru a ilustra afirmația de mai sus este suficient să evidențiem principalele faze ale realizării în industrie a produselor de tehnică militară și nu numai:

-Uzinarea unui prototip realizat în urma unui program de cercetare-dezvoltare, program care include realizarea și experimentarea unor soluții tehnice pe modele experimentale, mock-up-uri, crearea de programe soft complexe pentru simularea soluțiilor;

-Verificarea și omologarea prototipului în condiții similare câmpului de luptă inclusiv îmbunătățirea eventuală a unor soluții tehnice;

-Elaborarea documentației tehnologice valabilă pentru fabricația de serie, cu tot ce presupune aceasta (tehnologii de fabricație, asigurarea pieselor și subansamblelor din industria orizontală sau prin importuri de completare, realizarea SDV-urilor necesare, elaborarea tehnologiei pentru controlul de calitate pe fluxul de fabricație și la recepția finală, stabilirea procedurilor de derogare de la documentația de bază, întocmirea documentațiilor tehnice de însoțire) îmbunătățirea și omologarea acesteia pe o așa numită serie zero de produse sau pe un cap de serie în cazul produselor complexe cu ciclu mare de fabricație;

Pentru produsele complexe: blindate, nave, aeronave. sisteme de mascare, rețele de comunicații, furnizorul de produse – cel care face livrarea produsului final către beneficiar – trebuie să aibă posibilitatea să apeleze industria orizontală sau importurile de completare pentru acele subansambluri sau piese pe care nu le poate produce din rațiuni economice sau tehnologice. Deasemenea trebuie să asigure mijloacele necesare, simulatoare, тренажоре, muniție de exercițiu etc., pentru instruirea servanților.

Fără îndoială, în prezent industria orizontală nefiind capabilă să furnizeze cele necesare, este nevoie ca instituțiile statului să se concentreze pe realizarea metodelor și mijloacelor de reactivare a acestui segment industrial, fie prin intervenție, fie prin politici bugetare și fiscale adecvate, care să permită operatorilor economici să dezvolte afaceri în acest domeniu.

Efortul este necesar și trebuie făcut. La nivelul conducerii NATO s-a recomandat majorarea cheltuielilor pentru apărare a participanților la Alianță până la un nivel minim de 2% din PIB, cu prioritate pe cercetare-dezvoltare, dacă se dorește cu adevărat ca aliații să-și mențină și să dezvolte

capacitatea de ripostă împotriva evoluției rapide a amenințărilor de securitate.⁴

Armata este, în general, un consumator de resurse și în vremuri normale, nevoile armatei sunt privite, deseori, cu indiferență de către politicieni. Sunt însă și situații în care armata în sine sau industria de apărare, entități cu grad superior de organizare, eficiență, disciplină și control, vin în sprijinul unor acțiuni sociale prin participarea la prevenirea sau înlăturarea urmărilor unor dezastre antropice sau naturale, livrarea de echipamente și produse pentru combaterea epidemiilor (izolate, ventilatoare, măști, seruri și vaccinuri, mijloace de transport etc.), asigurarea unui management calificat în diverse situații complexe.

S-a schimbat, în unele cazuri semnificativ, și concepția unor politicieni de vârf privind intervenția statului în sprijinul, protejarea și dezvoltarea sectoarelor industriale strategice inclusiv industria de apărare. În situații speciale și liderii politici europeni renunță la respectarea restricțiilor impuse pe piața comună privind organizarea de licitații pentru cumpărarea de armament, tehnică de luptă sau servicii, privilegiind industria națională prin achiziții directe sau acordarea de subvenții. Este o politică care trebuie aplicată cu atenție și eficiență și de către țara noastră.

Din prezentarea datelor de mai sus, din învățămintele care trebuie trase din istoria participării României la cele două războaie mondiale, rezultă concluzia imperios necesară că asigurarea independenței, suveranității naționale, integrității teritoriale, respectului în lume, nu se pot face decât în condițiile în care aceste valori sunt susținute de o economie puternică, competitivă, care înglobează un sector al producției de apărare cu valență strategică.

Este necesară, în acest context, inițierea unor analize și acțiuni care să înlăture colapsul/răul făcut în acest sector industrial, prin politicile dezastruoase aplicate de la Revoluție încoace.

Este imperios necesară, ca bază a unei dezvoltări ulterioare în domeniul industriei speciale, stabilirea nevoilor de dotare/ modernizare a tehnicii de luptă astfel încât aceasta să fie în măsură să satisfacă, la

⁴ În cadrul Adunării Parlamentare NATO – noiembrie 2018, Canada - s-a reiterat ideea că rolul principal al Alianței este să se pregătească pentru un război previzibil și nu pentru alinierea paradigmelor și poziționărilor proprii cărora trebuie să le facă față în viitor.

standardele stabilite, atât misiunile de luptă arondate de Alianță țării noastre cât și nevoile specifice României rezultate din situația politico-militară regională.

Pe baza prognozelor stabilite privind asigurarea interoperabilității și operativității Armatei Române, este utilă o analiză/inventariere a capacităților de producție încă existente în țară, a nevoilor de reechipare/modernizare tehnologică a acestora și a posibilităților de cooperare pe orizontală, atât pe plan intern cât și pe plan extern. În acest cadru trebuie privilegiate întreprinderile în funcțiune, capabile de producție cu dublă utilizare (material de geniu, mijloace de protecție civilă, componente de comunicații și IT, material rulant, nave și aeronave, pulberi explozive, etc.). Aceste întreprinderi trebuie sprijinite să-și diversifice producția și cota de piață, prin intervenția organelor de stat competente care trebuie să găsească soluțiile pentru sprijinul financiar și fiscal necesare. Statul să devină, așa cum a subliniat primul ministru Ludovic Orban într-o intervenție publică, un partener pentru investitorii din industria internă. Statul trebuie să asigure fondurile de investiții necesare pentru acest sector strategic, atât pentru dezvoltarea întreprinderilor în funcțiune cât și pentru crearea de noi capacități de producție pentru tehnica specială. De menționat că, înainte de 1989, cca. 33% din PIB era alocat fondului de investiții centralizat al statului și din acesta, cca. 2,7% era alocat sectorului special. Sunt exemple, în cadrul SUA sau Comunității Europene, de participării ale statului, uneori ca acționar majoritar, în industria de apărare.

Statul poate asigura un sprijin substanțial realizării în industria națională a categoriilor noi de tehnică necesare armatei prin subvenționarea cercetării-dezvoltării și stabilirea specificațiilor tehnice în instituții specializate din organigrama MAPN (Agenția de Cercetare pentru Tehnică și Tehnologii Militare, care trebuie dezvoltată și reorganizată pentru aceste noi capacități) și subvenționarea realizării prototipurilor în industrie. După omologarea prototipului întreprinderea care s-a calificat urmează să-și asigure fondurile necesare pentru realizarea seriei zero sau, după caz, pentru produsele de serie mică și complexitate mare, a capului de serie. Recuperarea cheltuielilor se va face prin executarea comenzilor lansate de beneficiarul de folosință.

O atenție deosebită, în special în plan financiar, prin investiții bine fundamentate, și asigurarea resursei umane, trebuie acordată creșterii

competitivității, la nivelul standardelor europene, a întreprinderilor care pot realiza produse necesare armatei și au experiență relevantă în domeniul lor de activitate cum sunt șantierele navale, industria aviatică, echipamentele de comunicații și IT, fabricile de camioane și tractoare, întreprinderile cu profil metalurgic etc.

O soluție profitabilă pentru reactivarea industriei naționale de apărare, creșterea nivelului de competență și competitivitate, este și cooperarea în cercetare - dezvoltare și producție cu firme repute în domeniu. Căile de cooperare pot fi diverse incluzând cumpărarea de licențe cu know-how-ul necesar inclus, asigurarea unor elemente de completare, sprijin pe fluxul de asimilare în fabricație, crearea de întreprinderi mixte cu parteneri externi care să poată livra produsele realizate în comun și la export sau achiziționarea prin licitații publice a echipamentelor necesare cu asigurarea respectării reglementărilor stabilite prin lege privind offset-ul.

Privind achizițiile directe, practica a evidențiat numeroase controverse, contestații și situații conflictuale, domeniul fiind puternic influențat de presiuni politice la nivel înalt care, în detrimentul obținerii unor echipamente performante și fiabile, au promovat, uneori, soluții neproductive pentru armată dar favorabile unor interese de grup.

Eliminarea acestor ingerințe și a numeroaselor acțiuni în justiție pentru blocarea deciziilor privind câștigătorii licitațiilor trebuie făcută prin reanalizarea de fond a procedurilor privind achizițiile de tehnică militară și eliminarea acelor prevederi susceptibile de interpretări.

Stabilirea pentru achiziție a criteriului „prețul cel mai mic” este corectă în măsura în care în acesta sunt incluse costurile performanței în câmpul de luptă (specific și teritoriului național), costurile privind exploatarea și mentenanța (materii prime, materiale, resurse umane, consumuri energetice, costuri aferente protecției mediului etc.) pe toată durata de viață a produsului, costurile privind scoaterea din înzestrare, costurile pentru fluxurile de pregătire pentru luptă ale componentelor sistemelor complexe de arme, costurile alocate pregătirii servanților, inclusiv prin realizarea de simulatoare sau centre de antrenament.

O problemă extrem de complexă este stabilirea specificațiilor tehnice, atât pentru produsele noi cât și pentru programele de modernizare a unor categorii de tehnică, care să stea la baza competițiilor organizate pentru alegerea furnizorilor. Impreciziile în definirea specificațiilor tehnice, în

evaluarea costurilor sunt motive pentru contestații, amânări, nerealizarea programelor de dotare. Parametrii numerici prin care se exprimă calitativ performanțele cuprinse în specificațiile tehnice trebuie să îndeplinească condițiile de compatibilitate cu parametrii similari ai tehnicii din dotarea NATO și să satisfacă, în același timp, condițiile necesare operativității armatei în cadrul misiunilor stabilite prin strategia națională. Costul performanței se poate stabili prin compararea costului performanței unui produs ideal, caracterizat prin însumarea performanțelor maxime realizate de produse similare aflate în exploatare sau prin comparare cu specificațiile tehnice ale celui mai bine cotate produs pe plan mondial. Există soft-uri de realizare a acestor analize care permit să se evalueze corect și complex prețul performanței produselor oferite de diverși producători. Analiza se continuă cu costurile specificate succinct în paragraful de mai sus și permite o evaluare corectă nesusceptibilă de interpretări a calificării participanților la licitație; participanților la licitații trebuie să li se asigure accesul neîngrădit de diferite condiții dolosive cum sunt, de exemplu cifrele de afaceri cu valori foarte mari pe perioade lungi de timp, care elimină din competiție firmele autohtone.

Privind buna organizare a producției în întreprinderile care activează în domeniul strategic al industriei de apărare este necesară, printre altele, o mai bună reglementare a activității sindicale în acest sector; sindicatele trebuie să aibă în obiectiv nu numai interesele financiare ale salariaților și condițiile de muncă, ci și sprijinirea managementului întreprinderii pentru creșterea competitivității acesteia, creșterea prezenței pe piață, introducerea de noi tehnologii, modernizarea produselor etc.

Concluzii

Pentru relansarea industriei naționale de apărare-opțiune strategică, este necesar ca o organizație puternică de nivelul ACTTM, în cooperare cu factorii cu experiență în domeniu să elaboreze un studiu documentat și încadrat în timp privind căile și etapele necesare în derularea acestui proces complex și să elaboreze programe multianuale similare programelor naționale gen PUDIA, operabile înainte de 1989.

BIBLIOGRAFIE

RUDEANU V. - *Apărarea noastră națională și bogățiile României întregite*, 1936.

DINULESCU R. - *Armata Modernă*, Editura RAMURI, Craiova, 1930.
2020 Military Strength Ranking, disponibil la
<https://www.globalfirepower.com/countries-listing.asp>,
accesat la 20.08.2020.

